

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

Комунікативні виміри культури

Підготовки доктора філософії

Луцьк – 2025


**Силабус освітнього компонента «Комунікативні виміри культури»
підготовки доктора філософії (третій освітній рівень).**

Розробники:

Москвич Ольга Дмитрівна, доцент, завідувач кафедри культурології, кандидат
філософських наук

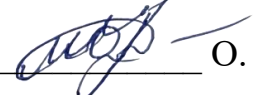
Виткалов Сергій Володимирович, професор кафедри культурології, професор,
доктор культурології

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:  В. Ю. Головей

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
культурології**

протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:  О. Д. Москвич

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Очна (денна, вечірня) форма навчання	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, В12 Культурологія та музеєзнавство, Соціокультурна аналітика, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання – 2 курс
		Семестр – 3 семестр
		Лекції – 10 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) – 14 год.
		Самостійна робота - 88 год.
		Консультації - 8 год.
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: Москвич Ольга Дмитрівна
Науковий ступінь: кандидат філософських наук
Вчене звання: доцент
Посада: доцент, завідувач кафедри культурології,
Контактна інформація: Moskvych.Olha@vnu.edu.ua
Дні занять : <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я та по батькові: Виткалов Сергій Володимирович
Науковий ступінь: доктор культурології
Вчене звання: професор
Посада: професор кафедри культурології
Контактна інформація: sergiy_vsv@ukr.net
Дні занять : <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Комунікативні виміри культури» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти третього рівня. Передбачено з'ясування змісту основних понять комунікативної теорії, поняття культури як комунікативного мультиверсуму, ролі спілкування в культурі, видів і рівнів спілкування, етико-психологічних особливостей спілкування, зокрема педагогічного, специфіки міжкультурної комунікації, значення транскордонної культурної співпраці для розвитку культури регіону.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета навчання освітнього компонента : формування у здобувачів PhD системного розуміння комунікативних вимірів культури та оволодіння аналітичними інструментами її теоретичного осмислення, практичного застосування і соціокультурної інтерпретації.

Завдання курсу:

- Проаналізувати сучасні комунікативні теорії в контексті соціокультурних процесів;
- розкрити поняття культури як комунікативного мультиверсуму;
- виявлення ролі спілкування в культурі, вивчення видів і рівнів спілкування;
- розкрити специфіку міжкультурної комунікації;
- розвинути навички ефективного планування та проведення ділових бесід, нарад, зустрічей, переговорів, телефонних розмов, ділового листування, в тому числі з представниками іноземних держав; культури спілкування та взаємодії у повсякденному житті та ділових ситуаціях.

3. Soft skills:

- навички ефективної комунікації;
- креативність, оригінальність, ініціативність;
- уміння працювати в команді;
- навички ефективної самопрезентації, лідерські якості;
- критичне мислення;
- вміння вчасно та якісно виконувати поставлені завдання.

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак т.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Комунікативні виміри культури: теоретичний і практичний аспекти						
Тема 1. Основи комунікативної культури	16	2	2	10	2	ДС/15
Тема 2. Види і рівні спілкування, етико-психологічних особливостей спілкування	19	2	2	15		ДС/15
Тема 3. Комунікативна культура у діловому спілкуванні	21	2	2	15	2	РМГ/15
Тема 4. Класифікація комунікативних технологій	19		2	15	2	ДС/15
Тема 5. Міжкультурна комунікація: поняття, структура, основні риси.	19	2	2	15		РМГ/15
Тема 6. Соціокультурні виміри застосування комунікативних технологій	26	2	4	18	2	ДС/25
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, КР – контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів охоплює опрацювання запропонованої літератури, вивчення теоретичних питань до тем практичних занять, а також виконання практичних творчих завдань і вправ. Для забезпечення самостійного опанування матеріалу пропонуємо перелік тем. Ефективність самостійної роботи здобувача виявляється на практичному занятті й знаходить відображення в загальній оцінці за тему.

1. Неоднорідність культурного буття та множинність культур.
2. Поняття і структура комунікації.
3. Культура як комунікація.

4. Культурна міграція, зіткнення культур та культурний шок.
5. Поняття культурної адаптації та акультурації. Асиміляція та амальгамування.
6. Культурна міграція, зіткнення культур та культурний шок.
7. Поняття культурної адаптації та акультурації
8. Мультикультуралізм як спосіб буття багатоманітного суспільства.
9. Іміджеві технології в культурі.
10. Мультикультурна перспектива України.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Політика оцінювання здобувачів освіти відповідає «Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів Волинського національного університету імені Лесі Українки» та «Положенню про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки». Під час вивчення вибіркового ОК «Комунікативні виміри культури» здобувач третього рівня має виконувати завдання відповідно до програми силабусу, відвідувати лекції, практичні заняття з курсу, дотримуватись графіку та розкладу занять, затверджених факультетом, має опрацювати матеріал, передбачений планом практичного заняття (опрацювати рекомендовану літературу до теми, мати конспекти лекції, аналізувати теоретичний матеріал, володіти термінологічним словником, підготувати відповіді відповідно до плану практичних занять, доповнювати та коментувати відповіді інших здобувачів, виконувати запропоновані практичні, творчі завдання), своєчасно звітувати і виконувати поставлені перед ним завдання.

Здобувач освіти, який старанно готувався до кожного практичного заняття і відповідав на кожному практичному занятті, дотримуючись норм академічної доброчесності, максимально може отримати 100 балів. Мета практичних занять – виявити ступінь засвоєння теоретичного матеріалу та застосування на практиці сформованих умінь і навичок.

За проведення онлайн-занять (через карантинні заходи, воєнні дії тощо) у здобувачів освіти має бути увімкнений мікрофон, веб-камера, справні технічні засоби, які забезпечать успішну віртуальну комунікацію.

Процес навчання є творчим, відкритим до дискусії та обговорення запропонованих тем. Усі завдання, передбачені програмою, повинні бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач був відсутній на занятті без поважної причини, він/вона повинні опрацювати навчальні питання та завдання самостійно та у визначені викладачем терміни обов'язково звітувати про засвоєння ними навчального матеріалу. Якщо здобувач освіти через об'єктивні причини не відвідував заняття чи хоче покращити свій результат, то він має можливість скласти викладачеві тему в дні консультацій не пізніше як за тиждень до дати призначення заліку.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за види навчальних робіт: 100 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему і її обґрунтування;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

В оцінці здобувачів враховуються наступні моменти: достатність об'єму відповіді (повна, достатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; не традиційність підходу до викладу відповіді; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

Політика щодо академічної доброчесності.

Увесь навчальний процес побудований на засадах доброчесності, справедливості, порядності, відповідальності за результати своєї діяльності, довіри та толерантності до його учасників, об'єктивності оцінювання, соціальної та гендерної рівності. Учасник освітнього процесу повинен дотримуватися навчальної етики, толерантності стосовно всіх учасників процесу навчання, не порушувати часових меж та лімітів навчального процесу.

Для забезпечення довіри до результатів навчання категорично заборонено списувати під час виконання практичних завдань, на іспиті та ін. Усі письмові роботи, виконані здобувачем освітнього рівня, за наявності сумнівів в академічній доброчесності можуть бути перевірені за допомогою систем антиплагіату. Жодна з форм порушення академічної доброчесності (присвоєння чужих робіт чи ідей, плагіат, некоректне цитування та ін.) недопустима. За таких дій передбачена адекватна реакція відповідно до нормативного документа – *«Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки»*.

Дотримання академічно доброчесності забезпечується відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом та здобувачами освіти передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей).

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч. 6 статті Закону України «Про освіту»):

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з університету;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими університет керується у своїй діяльності, можна докладно ознайомитися в – *«Кодексі академічної доброчесності Волинського університету імені Лесі Українки»* <https://lnk.ua/KVvdM6d4E>.

Політика щодо дедайннів та перескладання.

Терміни і умови перескладання визначаються деканатом відповідно до рекомендацій навчального відділу. Вони можуть корегуватися викладачем за попередньою домовленістю з аспірантом в залежності від ситуації і конкретних обставин.

Якщо через поважні причини здобувач третього (доктор філософії) рівня не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то в дні консультацій він зможе скласти тему чи кілька тем, але не пізніше як за тиждень до

офіційної дати призначення іспиту. У випадку незадовільної підсумкової оцінки здобувач має можливість повторного складання іспиту викладачеві відповідно до переліку запропонованих питань в терміни, визначені розкладом екзаменаційної сесії.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувач третього (доктор філософії) рівня має можливість порушити будь-яке питання, яке має стосунок до процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуте відповідно до попередньо визначених процедур у ЗВО. Для врегулювання конфліктів у навчальному та освітньому процесі керуємося *«Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки»*, п. 5 *«Врегулювання конфліктів у навчальному процесі»*.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті.

Форми визнання результатів навчання: сертифікація (елемент формальної освіти, який є офіційним визнанням інституційного набуття освіти через отримання диплома чи сертифіката, який видається певним навчальним закладом); валідація (означає визнання компетенцій і знань, отриманих людиною незалежно від місця і форми, часу їх набуття); ідентифікація (процес, який фіксує та відображає результати навчання дорослої людини і не завершується отриманням формального сертифіката чи диплома, але створює підґрунтя для такого формального визнання). Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в Університеті шляхом валідації.

Порядок та процедура визнання результатів навчання отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC_%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати, 100 балів. Результати поточного контролю знань здобувачів освіти вносяться до електронного журналу успішності і сумуються під час виставлення підсумкового бала з ОК.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік. Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

Перелік питань до заліку

1. Експлікація основних понять комунікативної теорії
2. Поняття культури як комунікативного мультиверсуму
3. Суть і структура процесу спілкування.
4. Види і рівні спілкування, етико-психологічних особливостей спілкування в різних життєвих, повсякденних та ділових ситуаціях.
5. Форми ділового спілкування. Колективне обговорення ділових проблем
6. Етичні та психологічні вимоги до виступу в аудиторії
7. Організація проведення ділових зустрічей та переговорів
8. Етика та етикет у діловому спілкуванні з іноземцями
9. Комунікативна культура викладача.
10. Виникнення та формування теорій комунікативних технологій.
11. Організація комунікативного простору та комунікативні моделі.
12. Маніпуляція суспільства: мутація й інмутація як концепції комунікативних технологій.
13. Комунікативні технології у пропаганді.
14. Комунікативні технології у сфері PR.
15. Іміджеві технології.
16. Комунікативні технології у політиці.
17. Комунікативні технології у повсякденному житті і масовій культурі.
18. Специфіка міжкультурної комунікації. Значення транскордонної культурної співпраці для розвитку культури регіону

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бистрицький Є., Пролеєв С., Зимовец Р. Комунікація і культура в глобальному світі. К.: Дух і літера, 2020. 418 с.
2. Денисюк Ж. З. Культуротворчий потенціал і креативність сучасних комунікативних та івент-практик. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 3. С. 99–104.
3. Зражевська Н. І. Комунікаційні технології: лекції. Черкаси: Брама-Україна, 2010. 224 с.
4. Косюк О. Теорія масової комунікації : навч. посіб. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. 384 с.
5. Культура і комунікація: перманентність та симбіоз в історичній ретроспективі. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/42479/1/2.pdf>
6. Лалл Джеймс. Мас-медіа, комунікація, культура : глобальний підхід. Пер. з фр. О. Гриценко, Г. Гарастович, А. Гриценко. К. : К.І.С., 2002. 264 с.
7. Слющинський Б.В. Комунікація як діалог культур. Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Донецьк, 2005. Т. 6, вип. 2. С. 23–30.
8. Слющинський Б.В. Міжкультурна комунікація: ретроспектива і сучасність. *Нова парадигма*. 2006. Вип. 57. С. 182–190.
9. Слющинський Б.В. Міжетнічна культурна комунікація як фактор консолідації українського суспільства. URL: www.democracy.kiev.ua
10. Orlando L. Taylor. Cross-Cultural Communication: An Essential Dimension of Effective Education. Revised and reprinted, 1990.

Інтернет-ресурси:

1. Електронний ресурс «Культурний проект» URL: https://www.youtube.com/@culturalproject_ua

2. Наукова комунікація в цифрову епоху. URL:
<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/science-communication-digitalera/>